

" Rozum jest więc ostatecznym punktem skupienia całej zmysłowości....Zmysłowość ze swą wyobraźnią i pamięć są dwiema jego młodszymi siostrami i sprawczyniami. On przeistacza wrażenia, wyobrażenia i przypomnienia, materiałem dla niego będące, w pojęcia. Przy tworzeniu pojęć pokazuje się on władzą porównywania, różnicowania i odrywania.... Kształć tedy w wychowawcu twoim rozum z całą do niego należącą swiłą, a zrobisz go człowiekiem realnym i przywiedziesz jego empiryczne wychowanie do najwyższego szczytu ". 38/

Umysłową jedność stawia Trentowski, jako konieczne uzupełnienie realnej wszytkości.

Jedność ta jest u Trentowskiego umysłowym poznaniem, organizującym i porządkującym według naczelných idei materiał doświadczenia.

W umysłowym poznaniu rozróżnia trzy władze: um, rozsądek i umysł. Um oznacza fantazję, rozsądek - władzę sądzenia, a umysł jest zjednoczeniem fantazji z umiejętnością sądzenia w myśleniu porządkującym wszystko według naczelných idei. Całość często nazywa umysłowością człowieka, lub duszą.

" Ze zaś umysł jest umem i rozsądkiem w jedni, tudzież kwiatem i królem całej umysłowości, można więc go wziąć za duszę, za wieczną naszą jedność, za istotę wszytkości naszą w systematyczny łańcuch splatającą.... Dusza wychowawca potrzebuje zostać czynną, by mogła kształt nadać wszytkości w nim zawartej tj. mnogości jego usposobień, zarodków, zdolności, zręczności i talentów, a jej czynność zawisła od odczeknięcia i dziełania umysłu, czy od myślenia. Charakterem zaś umysłu i myślenia jest przeistaczanie mnogości w jedność, różności w tożsamość... " 39/

Tak rozumiana jedność jest dalszym rozwinięciem postula-